

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8510/23

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' כשר

העותרים: 1. מוחמד ברכה, יו"ר ועדת המעקב העליונה לענייני הציבור הערבי בישראל
2. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

נגד

המשיבים: 1. מפכ"ל משטרת ישראל
2. מפקד תחנת המשטרה בנצרת
3. היועצת המשפטית לממשלה

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

בשם העותרים: עו"ד סוהאד בשארה

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

בעתירה שלפנינו התבקשו להורות למשטרת ישראל להימנע מהמשך מדיניותה "הבלתי חוקית, האוסרת מראש על קיום עצרות מחאה – שאינן טעונות רישיון, בישובים ערביים, נגד המשך המלחמה בעזה ובעד הפסקת אש וחילופי שבויים", וכן לאפשר קיומה של עצרת מחאה המתוכננת על ידי עותר 1 (להלן: העותר) נגד המשך המלחמה ובעד הפסקת אש וחילופי שבויים, הקבועה ליום שני הקרוב בעיר נצרת.

1. העותרים מציינים ברקע לעתירה, כי לא עלה בידו של העותר להוציא לפועל תכנית לקיום "עצרת מחאה" בעיר נצרת. פנייתו הראשונה למשטרה נעשתה ביום 8.11.2023 באמצעות הודעת "וואטס-אפ", בה כתב כי בכוונתו לקיים את העצרת למחרת

היום. לטענתו, העצרת סוכלה על ידי המשטרה. פנייתו השנייה מיום 22.11.2023, בנוגע לעצרת שתכנן ביום 25.11.2023 נערכה במכתב, שנמעניו היו גורמי המשטרה, פרקליטות המדינה והמשנה ליועצת המשפטית לממשלה. לפנייה זו השיב משיב 2 בהודעת "וואטס-אפ" ביום 24.11.2023 בה שלל את קיומה של העצרת – שלטענת העותר אף היא סוכלה. פנייה נוספת נעשתה במכתב מיום 29.11.2023. על פנייה זו ועל פנייתו הקודמת זכה העותר לקבל מענה ביום 30.11.2023 מהפרקליטות, בו נאמר כי אין היא מחליפה את שיקול דעתה של המשטרה.

2. לעמדת העותר בפניותיו, הוא אינו זקוק לרישיון מטעם המשטרה לקיום עצרת המחאה ועל כן אל לה למשטרה לסכלה. לעמדת המשטרה מנגד, העותר מחויב להצטייד עם רישיון ולאור מכלול הנסיבות ולפי הערכת מצב שבוצעה, לא ניתן לאפשר את ההתכנסות.

3. מכאן לעתירה שלפנינו בה נטען בתמצית כי משטרת ישראל אינה מוסמכת לאסור מראש לקיים עצרות מחאה, להבדיל מהפגנות הטעונות רישיון; וכי התנהלות המשטרה מונעת מהציבור הערבי בישראל לממש את זכותו החוקית לקיים את כל סוגי המחאות.

4. דין העתירה להידחות על הסף.

5. סעיפים 83 ו-84(א) לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: הפקודה) קובעים כך:

83. בסימן זה –

"אסיפה" – חמישים איש או יותר שהתקהלו כדי לשמוע נאום או הרצאה על נושא בעל ענין מדיני או כדי לדון בנושא כזה;

"תהלוכה" – חמישים איש או יותר המהלכים יחד, או המתקהלים כדי להלך יחד, ממקום למקום, בין שהם בתנועה ממש ובין אם לאו, בין שהם ערוכים בצורה כלשהי ובין אם לאו;

"מחוז", לענין סעיף 84 – מחוז משטרה, או כל תחום משטרתי משני שהמשטרה שבו נתונה לפיקודו של קצין המשטרה הבכיר שנתן את ההודעה לפי אותו סעיף.

84. (א) סבור מפקד משטרת המחוז כי קיום הבטחון הציבורי או הסדר הציבורי מחייבים זאת, רשאי הוא לדרוש, בהודעה לציבור, כללית או מיוחדת, שכל הרוצה

להועיד, לארגן או לקיים במחוזו אסיפה או תהלוכה יבקש בכתב מאת הממונה רשיון לכך, לא פחות מחמישה ימים או זמן אחר שיפורש בהודעה לפני היום שנועד לקיום האסיפה או התהלוכה.

כפי שעולה מהנחיית היועץ המשפטי לממשלה (הנחיה מס' 3.1200) שצורפה לעתירה (להלן: ההנחיה), עליה משליכים העותרים את ייבם, מכוח הוראת סעיף 84(א) לפקודה נתנו מפקדי המחוזות של משטרת ישראל הודעות כלליות לפיהן מי שמבקש לארגן או לערוך תהלוכה או אסיפה תחת כיפת השמיים חייב לקבל רישיון לכך (כאשר הסמכות למתן רישיון הועברה על פי חוק למפקד משטרת המחוז). עוד נאמר בהנחיה כי בהתאם לפקודה יש לפנות למפקד משטרת המחוז בבקשה לקבלת רישיון כאשר מתקיימים התנאים הבאים: מדובר בחמישים אנשים או יותר, המתאספים תחת כיפת השמים כדי לשמוע נאום או הרצאה על נושא מדיני או כדי לדון בנושא כזה, או המתהלכים יחד או מתאספים תחת כיפת השמים כדי להלך יחד ממקום למקום.

6. כן נאמר בהנחיה כי מהאמור לעיל גם נובע שבהתאם לפקודת המשטרה, אין צורך ברישיון בכל אחד מהמקרים הבאים: מדובר באסיפה או תהלוכה בה משתתפים פחות מחמישים איש; מדובר באסיפה, אף אם משתתפים בה יותר מחמישים איש, שלא כדי לשמוע נאום או הרצאה על נושא בעל עניין מדיני או כדי לדון בנושא כזה; מדובר באסיפה, אף אם משתתפים בה יותר מחמישים איש, שלא תחת כיפת השמים, גם אם מטרתה לשמוע נאום או הרצאה על נושא בעל עניין מדיני או כדי לדון בנושא כזה; מדובר בהפגנה תחת כיפת השמים, גם אם משתתפים בה יותר מחמישים איש, ואין בה נאום או הרצאה על נושא מדיני או דיון בנושא כזה – וזאת גם כאשר משתתפים עומדים ומחזיקים כרזות שמטרתן לבטא דעה בנושא מסוים, או משמיעים סמאות, קריאות חוזרות וכיוצא באלה, לרבות באמצעות אמצעי הגברה.

7. בענייננו אין לעותר גרסה אחידה מדוע רשאי הוא לקיים עצרת ללא רישיון המשטרה. בפנייתו למשטרה מיום 8.11.2023 לגבי עצרת שתכנן ליום 9.11.2023, טען העותר כי לא ישתתפו בעצרת למעלה מחמישים איש. לעומת זאת בפנייה מיום 22.11.2023 לגבי קיום עצרת שתכנן ליום 25.11.2023 ציין כי עצרת המחאה תהיה מצומצמת "עשרות משתתפים", מבלי לפרט מעבר לכך. ברם, בעתירה ציין העותר כי העצרות שתכנן אינן טעונות רישיון שכן לא מתוכנן לקיים בהן תהלוכה או נאום בעניין מדיני (פסקה 5 לעתירה). למותר לציין כי בפנייתו האחרונה לגורמי המשטרה ולמשנה לפרקליט המדינה מיום 29.11.2023 לגבי העצרת הנוכחית המתוכננת ביום 4.12.2023,

לא ציין ולו ברמז כי "עצרת המחאה" שבכוונתו לקיים אינה עומדת במי מהתנאים שפורטו.

כל זאת, שעה שאין ספק שנושא "עצרת המחאה" שמתכנן העותר הוא בעניין מדיני, ומטרתה למחות על המשך המלחמה ולתמוך בהפסקת אש וחילופי שבויים (וראו לעניין זה את דברי ההנחיה: "יש לומר כי רק אסיפות בעניינים שהם בבירור מדיניים... דהיינו בקשר לסוגיות מתחום יחסי החוץ והביטחון של המדינה טעונות רישיון"). קשה להלום אפוא מצב שבו בית משפט זה יורה למשטרה להימנע מלסכל את העצרת המתוכננת, שעה שהעותר בעצמו לא הניח לפניה תשתית עובדתית מינימלית המוכיחה את צדקתו.

8. מעבר לאמור, העותרים טוענים כי בפסק הדין שניתן לאחרונה בבג"ץ 8007/23 מפלגת חד"ש – החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון נ' מר יעקב שבתאי, מפכ"ל המשטרה (8.11.2023) נקבע כי "הוראתו של משיב 1 האוסרת על קיום הפגנות בקרב האזרחים הערבים ניתנה ללא סמכות". לא מיניה ולא מיקצתיה. באותו עניין הובהר כי לא ניתנה הנחיה מטעם המשטרה הקובעת איסור גורף וכללי על קיום הפגנות; ואושרה החלטת המשטרה שלא ליתן רישיון להפגנה שתוכננה להתקיים בערים אום אל-פחם וסחנין. זאת בעיקר בהינתן מגבלות ואילוטי כוח אדם במציאות הביטחונית השוררת כיום, ובהינתן ההיערכות הנדרשת מצד המשטרה והפריסה הרחבה של כוחותיה בהיקפים גדולים. מקביעת בית משפט זה בעתירה האמורה, אין אפוא לעותרים ממה להיבנות.

9. ולבסוף יצוין כי, כאמור, רק ביום 29.11.2023 פנו העותרים למשיבים 1 ו-2 לקבלת התייחסות לבקשתם כי המשטרה תימנע מסיכול העצרת הצפויה להתקיים ביום שני הקרוב, ומבלי ליתן שהות סבירה למתן תגובה, אצה רצה דרכם לבית משפט זה. פנייה כזו אינה מקיימת את חובת הפנייה המוקדמת בהתאם לדין (וראו: בג"ץ 7944/23 כהן נ' הנהלת בתי משפט, פסקה 8 (15.11.2023); בג"ץ 5586/22 אגוד מכוני הרישוי בישראל נ' שר האוצר, פסקה 7 (24.8.2022)). למותר לציין כי מועד העצרת נקבע על ידי העותר עצמו, וברי כי אין מדובר ב"נסיבות דחופות" שאינן תלויות בו, המצדיקות את הגשת העתירה ללא המתנה לקבלת תגובה.

10. למען הסר ספק, אין באמור לעיל משום הכרעה בעניין עצרת המחאה שהעותר מבקש לקיים. ככל שהעותר יבהיר למשיבים את הנימוק המדויק להשקפתו לפיה אין הוא נדרש לרישיון, בפנייה שתתייחס למועד המאפשר תגובה בתוך פרק זמן סביר, וככל שפנייה כזו תידחה, טענות העותרים וזכויותיהם שמורות להם.

העתירה נדחית.

ניתן היום, כ' בכסלו התשפ"ד (3.12.2023).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

מרכז מידע, טל' 2703333-077, *3852 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il> הב 23085100_N03.docx